

4. Макроекономічний огляд на грудень 2013 року [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua> (дата звернення 10.12.2014р.). — Назва з екрана.

5. Рибаченко, К.В. Моделювання стану валютного ринку України [Електронний ресурс] / К.В. Рибаченко. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення 10.12.2014р.). — Назва з екрана.

6. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення 10.12.2014р.). — Назва з екрана.

УДК 657.4

Бабіч Ірииа
к.е.н., доцент
Ліпатова Наталія
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк

ОБЛІК ДАВАЛЬНИЦЬКОЇ СИРОВИНИ

Анотація

У статті розглянуто питання організації обліку операцій з давальницькою сировиною у сучасних умовах господарювання, зростання курсу валют, кризових явищ.

Ключові слова: історія бухгалтерського обліку, бухгалтерський облік операцій з давальницькою сировиною, толлінг.

В практиці багатьох підприємств досить часто виникали ідеї, втілення в життя яких було неможливим через відсутність необхідних виробничих потужностей або нестачу оборотних засобів. Однак, використання вітчизняними підприємствами іноземної давальницької сировини мало і негативний вплив на їх діяльність через збільшення суми зносу основних засобів при відсутності будь-яких капітальних вкладень у їх розвиток.

Тому однією з форм ефективної економічної діяльності стало використання операцій з давальницькою сировиною, що дозволило розширити економічні зв'язки, знизити рівень витрат на виробництво продукції, залучити наявні у нерезидентів сировину і матеріали для переробки на вітчизняних підприємствах, що стимулювало розвиток національних галузей України. Кінець ХХ – початок ХХІ ст. характеризувався для України появою і прогресивним розвитком великої кількості підприємств різних організаційно - правових форм. Мало місце значне розширення зовнішньоекономічних зв'язків країни. Проведений аналіз наукової та довідкової економічної літератури дає можливість стверджувати, що дослідженням питань, пов'язаних з операціями з давальницькою сировиною займається значна кількість вітчизняних та

іноземних вчених. Зокрема, особливості давальницького договору розглянуті у працях С. Авдашевої, І.В. Бабіч, О.Н. Біліченко, О.Р. Кіляр, І. Ковалевич, В.М. Лемеш, Ю. Утропова, Ю.Н. Шабанової та ін. Крім того, методику бухгалтерського обліку операцій з давальницькою сировиною досліджували такі науковці, як О.Н. Біліченко, В.Є. Житний, В.О. Іваненко, О.Р. Кіляр, Н.О. Козицька та ін. Серед науковців, які займалися проблемами державного регулювання операцій з давальницькою сировиною, – О.П. Борисенко, Т.С. Єдинак, Е.О. Ковтун, Н.О. Козицька, Т. Лапенко, І. Нижній, Л. Пісьмаченко, О.О. Саліхов, Т.С. Тоцька та ін. Крім того, багато дослідників звертають увагу на галузеві особливості використання давальницьких операцій, серед яких: А.М. Ворона, Н.О. Козицька, С. Михалевич, І. Прибега, В.О. Терновський.

В Україні операції з давальницькою сировиною до 2012 року регулювались Законом України “Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах” № 327/95-ВР від 15.09.1995 р. Відповідно до даного закону під давальницькою сировиною розуміють сировину, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, ввезені на митну територію України іноземним замовником (чи закуплені іноземним замовником за іноземну валюту в Україні) або вивезені за її межі українським замовником для використання у виробленні готової продукції [1].

У ст. 14 Податкового Кодексу України № 2755-VI від 02.12.2010 р. знаходимо дещо інше визначення давальницької сировини: сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, що є власністю одного суб'єкта господарювання (замовника) і передається іншому суб'єкту господарювання (виробнику) для виробництва готової продукції, з подальшим переданням або поверненням такої продукції або її частини їх власникові або за його дорученням – іншій особі [2].

Таким чином, ПКУ не обмежується зовнішньоекономічним аспектом давальницької сировини. Тому, з метою уникнення суперечностей вважаємо за доцільне додати до поняття “давальницька сировина” у Законі України “Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах” № 327/95-ВР від 15.09.1995 р. слова “у зовнішньоекономічних відносинах”.

З метою узгодження трактування досліджуваного поняття “давальницька сировина” розглянемо існуючі підходи у довідковій літературі.

На підставі огляду довідкової літератури можна зробити висновок, що єдиного підходу до визначення поняття “давальницька сировина” не існує. У трьох джерелах [3, 4, 5] наводиться визначення давальницької сировини із Закону України “Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах”, однак автори вносять уточнення до даного Закону в частині повернення готової продукції, виготовленої з давальницької сировини: “з наступним поверненням усієї продукції або її частини до країни власника (чи реалізацією в країні виконавця замовником або за його дорученням виконавцем) або вивезенням до іншої країни”. Деякі автори трактують поняття “давальницька сировина” з точки зору відносин між резидентами України і лише А.Н. Азріліян наголошує на її зовнішньоекономічному характері. Однак, більшість авторів [6, 7, 8, 9] розглядають поняття “давальницька сировина” як з точки зору

зовнішньоекономічних відносин, так і з точки зору відносин між резидентами України. Необхідно відмітити, що А.Н. Азріліян окрім давальницької сировини виділяє давальницький товар. Проте, товар як економічна категорія виступає активом, що придбається з метою подальшого перепродажу. Цікавим є підхід С.В. Мочерного, Я.С. Ларіної, О.А. Устенко та С.І. Юрія, які ототожнюють поняття “давальницька сировина” з поняттям “давальницький продукт”. Під продуктом дані автори розуміють результат праці людини в матеріально-речовій або нематеріальній формі (наукове відкриття, ноу-хау та ін.) .

Проведений аналіз наукової літератури дозволяє зробити висновок, що серед вчених існує неоднозначне трактування поняття давальницька сировина. Більшість науковців, зокрема, М.Я. Азаров, Ф.Ф. Бутинець, О.В. Карпенко, В.Г. Козак, Ю.А. Кузьмінський та Л.І. Лук'яненко дотримуються одного підходу до визначення поняття “давальницька сировина”, наголошуючи на її зовнішньоекономічному характері. Бабіч І.В. розглядають давальницьку сировину з точки зору здійснення давальницьких операцій між резидентами України. Отже, до поняття “давальницька сировина” дослідниками включаються такі складові елементи, як сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби та енергоносії.

Виходячи зі складових елементів поняття давальницької сировини, можна зробити висновок, що підприємство - замовник може передавати виробникові не лише сировину, а й матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби та енергоносії, що викликає суперечливість використання самого поняття “давальницька сировина”.

На основі розглянутих підходів до визначення поняття “давальницька сировина” в довідковій, нормативно - правовій та науковій літературі можемо зробити висновок, що давальницька сировина – це сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, а також товари, передані для переробки, які є власністю одного суб'єкта господарювання (замовника) та передаються ним на договірній основі іншому суб'єкту господарювання (виробнику, переробнику) для виробництва готової продукції за встановлену договором оплату з її подальшим поверненням замовнику. Замовник та виробник можуть бути як резидентами, так і нерезидентами України.

У зв'язку з виявленими суперечностями щодо сутності операцій з давальницькою сировиною у нормативно-правових документах вважаємо за необхідне розглянути підходи вчених та науковців до їх трактування.

На думку В.Є. Житного, операції з давальницькою сировиною – це складний економічний процес виробничих відносин господарюючих суб'єктів – замовника (власника давальницької сировини) і виконавця – виробника готової продукції, що базується на інститутах і принципах ринкової економіки, складовою частиною яких є внутрісистемні протиріччя та конкуренція .

Кириченко О.А. вважає, що операції з давальницькою сировиною передбачають переробку закордонної сировини чи відходів із наступними розрахунками продуктами їхньої переробки і є виправданими тоді, коли є величезні запаси сировини, відходів, а потужностей для їх переробки немає або вони не достатні.

Таким чином, Ф.Ф. Бутинець, Т.І. Войтенко та І.В. Жиглей звертають увагу

на зовнішньоекономічний характер операцій з давальницькою сировиною і вважають, що для віднесення операцій до операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах необхідно, щоб готова продукція мала код товарної номенклатури, відмінний від коду сировини.

Протягом 1994-2013 років було опубліковано 205 статей присвячених питанню давальницькі операції. Дані публікації за тематикою умовно можна розділити на статті про операції з давальницькою сировиною між резидентами та операції з давальницькою сировиною в зовнішньоекономічних відносинах. Кількість публікацій стосовно давальницьких операцій між резидентами за досліджуваний період становить 99 статей, а операцій в зовнішньоекономічних відносинах – 106. Тобто, серед науковців даний вид операцій актуальний як об'єкт дослідження між резидентами так і в зовнішньоекономічних відносинах.

В опублікованих статтях виділені наступні напрямки досліджування: особливості давальницьких операцій, правове регулювання переробки давальницької сировини, договірне регулювання, облік досліджуваних операцій, їх оподаткування та облік давальницької сировини в галузях економічної діяльності.

Згідно даних досліджених даних можна зробити висновок, що серед давальницьких операцій між резидентами найбільшу питому вагу займають питання, що стосуються обліку даних операцій (45,45%), а найменше уваги приділено дослідженню правового регулювання переробки давальницькою сировини (1,01%). На думку Осницької Н.А. одним із головних проблемних питань щодо операцій з давальницькою сировиною між резидентами в Україні є відсутність нормативно-правового документу, який регулював би їх здійснення. Тому незрозуміло чому так мало наукових праць присвячено правовому регулюванню між резидентами, адже це актуальне і мало досліджене питання на сьогоднішній день.

Щодо операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах то найбільше уваги приділено питанням щодо особливостей досліджуваних операцій, валова частка якого складає – 38,68% та відображення в обліку даних операцій – 23,58%. Найменше досліджено проблеми договірного регулювання, їх частка становить – 1,89%.

При вивченні сутності операцій з давальницькою сировиною в зовнішньоекономічних відносинах було виявлено неузгодженість трактування досліджуваної категорії як науковцями та нормативно-правовими актами. Вважаємо за доцільне при визначенні операцій з давальницькою сировиною в зовнішньоекономічних відносинах наголосити на попередній поставці давальницької сировини та на укладанні договору про її переробку. Даний вид операцій має як позитивні так і негативні наслідки. Так, на сьогоднішній день українським підприємствам-виконавцям не вигідно відмовитись від здійснення виробництва продукції на давальницьких умовах тому пропонуємо мінімізувати негативні фактори шляхом вдосконалення законодавства.

Список використаних джерел

1. Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах [Текст] : [закон України : офіц. текст втратив чинності 01.06.2012 р. /

Верховна Рада України ; Закон від 15.09.1995 № 327/95-ВР. — Доступно з мережі Інтернет : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/327/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 10.12.2014р.). — Назва з екрана.

2. Податковий кодекс України [Текст] : офіц. текст : за станом на 1.05.2014 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України ; Кодекс України, Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. — Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/>. — Заголовок з екрану (дата звернення 1.05.2014 р.).

3. Бухгалтерський словник [Текст] / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2001. – 224 с.

4. Гордієнко, К.Д. Економічний тлумачний словник. Понятійна база законодавства України у сфері економіки [Текст] / К.Д.Гордієнко. – [Вид. 2-ге, перероб. і доп.]. – К. : КНТ, 2007. – 360 с.

5. Словник законодавчих і нормативних термінів: Юридичний словник І. Дахна / Авт. І.І. Дахно. – К.: Бліц-Інформ, 1998. – 352 с.

6. Внешнеэкономический словарь [Текст] / Под ред. И.П. Фаминского. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 512 с.

7. Енциклопедичний словник бізнесмена: менеджмент, маркетинг, інформатика / Під заг. ред. М.І. Молдаванова. – К. : Техніка, 1993. – 856 с.

8. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / За ред. Романа Дяківа. – К.: “Міжнародна економічна фундація”, 2002. – 704 с.

УДК 658

Бігдан Інна
к.е.н, доцент
Сидорова Тамара
к.е.н, доцент
Харківський державний університет харчування і торгівлі
м. Харків

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація

У статті розглянуті питання управління прибутком з точки зору змісту, завдань та етапів управлінської діяльності.

Ключові слова: *прибуток, управління, завдання управління прибутком, об'єкт управління, етапи управління.*

В сучасних економічних умовах через ускладнення процесу управління підприємством особливого значення набувають питання забезпечення результативності управлінських рішень щодо фінансово-господарської діяльності. Досягнення позитивного (очікуваного/значного) ефекту